

Karin Hrošová, 16 rokov, Liptovská Sielnica

Umenie cítiť

Odjakživa bol zakorenený v tuhej zemi.

V strede námestia, nevel'kého, no rušného mesta, stál úzky trávnatý ostrovček. Mal za úlohu spríjemňovať letné prechádzky a v zime bol vhodným miestom pre odhrnuté kopy snehu. Druhov kvetov a iných zelených rastlín tu bolo neúrekom. Niektoré boli celoročné, iné sa vysádzali na jar, či v lete. Najväčšou pýchou obyvateľov mestečka však bola jedna konkrétna rastlinka. Každú jeseň tu dobrovoľníci zo stredných škôl vysádzali nové tulipány. Presnejšie, skôr dosádzali čerstvé cibule. V zemi totiž zostali zakorenené cibulky minuloročných druhov a počas kvitnutia vytvárali spolu s novými spoločníkmi nádherné farebné palety. Tento malý park nazývali preto aj rajom. Bol oživením prírody medzi betónovými múrmi, pastvou pre oči mladých aj starých a častou inšpiráciu domácich nádejných umelcov.

Preto bol aj Greigov, v tej istej zemine obklopený svojimi tulipánovými bratmi, na jednom mieste nepohnutý už od minulej jesene. Jeho materská cibulka mu zvykla hovorievať, že jedného dňa pozná svet. Prerazí kamenistý povrch zeme a uzrie svetlo jarného dňa. Celý život čakal na moment, ktorý sa neodkladne blížil každou chvíľou. Cítil totiž, že zima začína byť jeho cudzím pojmom a na tele ho štekli vlastné dlhé lístky.

Noci sa striedali rýchlejšie ako by tulipán očakával a s každým čerstvým ránom zachytával okvetnými ušami čoraz viac nových zvukov. Z času na čas po ňom niekto dupol, sem tam začul radostný výskot detí a inokedy zase hlasné motory áut. Pod zemou to šumelo ako v úli. To sa však len nové tulipány zhovárali o svojich predchodcoch. O tom aké budú mať sfarbenie, aké budú vysoké a koľko lístkov im vyrazí z dužinatej byle..

Apríl, čas nových životov, priniesol so sebou aj nečkane prudké dažde. Práve v jeden z takých upršaných dní sa Greigov konečne rozhodol vyslobodiť z hlineného väzenia. Vzácny okamih, sa zapísal hlboko do jeho tulipánových spomienok. Namiesto zubatého slniečka na neho čakala kopa búrkových mrakov a príjemné pohladenie teplého vzduchu vystriedal chlad nebeskej vody. Nič to však neubralo na neopísateľnej slobode, ktorú odrazu prežíval..

„Konečne.“ vydýchol slastne chlorofyl, keď po pár dňoch otvoril svoje krvavé okvetie. Taká farba, aká sídlila práve v jeho génoch, sa nevynímala na žiadnom inom tulipáne. Okrem jasne červenej boli niektoré lístky žlté ani citróny. Takto pásikavú maľbu, musela mať príroda

skutočne premyslenú. Ak jej v tom nepomohla pani matematika, tak už nik. Geometricky takmer rovnaké pásiky tvorili totiž aj základ listov. Jablkovo zelená bolo zamieňaná sivšou severskou a opačne.

„Mami!“ ozval sa ani o deň neskôr dievčenský hlas. „Mami tento chcem!“

Greigovom prešla mrazivá triaška a nie od stále pretrvávajúceho chladu v ovzduší. Zažmúril svoje rastlinné vnemy a očakával najhoršie. Nastalo podozrivé ticho, a keď sa znovu pozrel zistil, že mama s dcérkou už odišli. Dievčatko nieslo namiesto tulipánu v ruke sedmokrásku a mama ju poučala, že tulipány z námestia sa nesmú brať domov. Kvety totiž nepatria len im, ale sú tu preto, aby tešili všetkých spoločne...

Bol to jeden z mála ráz kedy Tulipán Greigov videl v ľuďoch aj tú dobrú a správnu stránku. Zatiaľ si len všimal, že prostredie v ktorom žijú si väčšinou nevážia. Napríklad ľahkomyselne hádzali odpadky na zem, či bez uvažovania stúpali po viditeľných mraveniskách. Síce tulipán svojimi očami spoznával svet len krátko, no naučil sa, že tak ako k prírode sa často správajú aj k sebe samým. Okoloidúci sa hádali, urážali a nepomáhali si... Na druhej strane, niekedy sa smiali, objímali, či spoločne pozitívne rozprávali. Uvažoval, ako je možné, že on nerobí so svojimi spoločníkmi to isté.

S touto myšlienkou trápil svoju tulipánovú hlavičku ešte mnoho dní. Konečne prišli aj tie slnečné, a tak ľudí, ktorých mohol pozorovať, pribudlo ešte viac. Prehodnotil a premyslel už hádam každé možné riešenie, no stále nevedel prísť na to, čo oni majú a on nie. Čo bdie v hýbajúcich sa telách a netkvie v tých rastlinných...

„Oni dýchajú, aj ja dýcham. Oni rastú, aj ja rastiem. Oni sa smejú a ja to nemám za potrebu... Ale prečo?“ trápil sa chudák Greigov.

Zrazu sa zhora ozvalo hrmivé dunenie. „Čo trápi tvoje okvetie maličký?“

„Kto si?“ nerozumel tulipán. Doposiaľ mu nikto neodpovedal. Ostatné rastliny si zrejme mysleli, že je hlúpy, keď má takéto úvahy, no on bol len iný.

„Otoč tyčinky hore drahý môj, a pozdrav zdroj svojej energie!“ pyšne sa vystatoval nebeský objekt.

„Slnko?“ udivene vykrúcal lístky.

Znovu zaznel ten zvláštny dunivý zvuk. „Zodpovedám tvoju otázku.“

Greigov ostal zaskočený, no rýchlo sa pokýval súhlasne vo vetre, aby si to slnko náhodou nerozmyslelo.

„Pocity.“ dokončilo nakoniec.

„Pocity?“ nechápal tulipán. To slovo mu bolo neznáme.

„Schopnosť milovať, či nenávidieť. Príčiny radosti a smútku.“ zablikalo lúčmi. „Kedysi som tiež nepoznalo tento pojem, no svietim už dosť dlho nato, aby som sa ho naučilo vnímať.“ dokončilo a razom sa zatiahlo za najbližší nafúkaný oblak.

Pocity. Opakoval si v mysli tulipán a slovo sa mu zarývalo hlbšie a hlbšie do povedomia. Len tak ľahko teraz na čudný, no náučný rozhovor nezabudne...

Slzy znamenali smútok a úsmev zase radosť. Chlapec sa začervenal, keď v kvetinovom stánku kupoval ruže, a tak tulipán vedel, že ich nesie svojej milovanej. Otec zdvíhal prst pred synom, čo signalizovalo hnev. Keď sa cyklistka mračila, mohlo to byť od únavy, no mohla byť niečím sklamaná...

Toto a mnohé iné ľudské pocity začal tulipán v priebehu nasledovných týždňov čoraz viac rozlišovať. Vedel s istotou určiť, či sa okoloídúci majú radi, alebo či sa práve pohádali. Dokázal si predstaviť, ako by viacero ľudí súcutilo s mužom, ktorý sedel skormútene na lavičke a svojej priateľke vysvetľoval, že prišiel o prácu. Možno pocity rozpoznať, no ako sa snažil tak sa snažil, on samotný nič necítil. Nebol smutný, keď pršalo a on stratil veľa energie, ani sa nezlostil keď zase pieklo ako na Sahare, a jemu ovädali mnohé listy. Snažil sa hrať akési divadlo, ceril zuby a ovešoval kútiky okvetia, no nikdy to nebolo to, po čom túžil.

Mal by byť zarmútený aj z toho, že nemal schopnosť cítiť, samozrejme ani len to nedokázal. Jediné čo vnímal bola akási prázdna šachta v jeho cibuli pod zemnou...

„Pomoc!“ prerušilo pokojný podvečer tichučké volanie. „Ja nechcem zomrieť!“

Greigov sa začal obzerat', odkiaľ zvuk prichádza. Všimol si, že ostatné tulipány už dávno zatiahli svoje okvetné lístky a nemo žili nočným režimom.

„Kto si a čo toľko nariekaš?“ spýtal sa zatiaľ neviditeľného žiadateľa.

Zaznela harmónia šuchotu trávy. „Tu dole!“

Greigov sa bohužiaľ nedokázal obzrieť zvoleným smerom. „Pod' hore.“ vyzval záhadného.

Zacítil lepivé šteklenie a kmitanie jeho stonky. Vedel že niečo, alebo skôr niekto šplhá hore jeho telom.

„Ďakujem dobrý pane.“ hlasnejšie sa ozvalo rovno do jeho krehkých bubienkov. Tulipán zaškútil a spozoroval host'a. Na jeho hlávke sa usadila tučná húsenica. Takých ako ona už videl v okolí stovky, a tak nechápal, prečo nešla za svojimi. Tak či onak, odrazu aj jeho premožla potreba odpočinku. Príroda bola silnejšia ako jeho vôľa a Greigov naveľa zatvoril svoj kvet, dokonca spolu s dlhým votrelcom.

Ráno, keď ho ovlažila prvá rosa, opäť roztvoril svoje pásikavé okvetie a zistil, že húsenica zmizla. Len pokrčil listami a otočil všetky chlorofyly k osviežujúcemu svetlu.

„Zachránili ste mi život.“ začul znenazdajky známy tichý hlások. Prichádzal k nemu opäť zo zemskeho povrchu. „Ja som hľadala útočisko pred hladným vtáctvom a vy ste ochotne ponúkli svoje krásne okvetie. Potom ste ma nakrmili sladkými listami a dali napíť zachytených kvapiek vody. Som vašim večným dlžníkom.“

Tulipán nemal slov. „O ničom z toho som nevedel.“ priznal automaticky.

„Vedeli, nevedeli... Každopádne ste ma zachránili. Zaslúžite si preto odmenu.“ počul zapálenie v húsenicinom hlase.

Tulipán vedel, že keby mohol, teraz by sa asi zasmial na hlúposti hmyzu. „Čo mi môže dať húsenica ako ty?“

„Nie som len tak obyčajná húsenica.“ vystatovačne sa obraňovala chlpatá. „Dokážem ti splniť jedno želanie.“

O tomto už Greigov zaiste počul. V mysli sa mu vynorila spomienka na unavenú mamu s dvojčatami. Rodinka sedela na múriku a žena im rozprávala magickú rozprávku o zlatej rybke.

„Ale ty... ty nie si ryba.“ nedalo to tulipánu.

„V tom máš pravdu. Moje meno je húsenica Asha a dám ti čokoľvek na svete.“

Greigov sa zamyslel. Nejako tomu nechcel veriť. Bolo to proti všetkým jeho rastlinným presvedčeniam o fungovaní sveta.

„Chcem sa podobať ľuďom.“ vyriekol náhle aj napriek nedôvere. „Nie však vo všetkom. Nezniesiem pohľad na to čo robia prírode a ako sa správajú. Nepáči sa mi ako vyzerajú ich mäsité údy ani spôsoby, akými sa dokážu hýbať. Jediné po čom túžim je láska. Chcem zažívať to, čo oni vo svojich srdciach.“

Húsenica bola ticho. Tulipán si takmer pomyslel, že medzičasom odcupkala svojimi drobnými nožičkami preč. „Finálna odpoveď?“ opýtala sa napokon.

„Pocity.“ zopakoval naučené slovo tulipán. „Ak mi skutočne splníš čokoľvek na svete, daj rastlinám schopnosť cítiť.“

Od tej chvíle už nič nebolo ako predtým.

Všetky rastliny, od najdrobnejšej riasy rozsievky plávajúcej v ázijskom rybníčku, až po obrovské sekvoje v západných lesoch severnej Ameriky, dostali do vena schopnosť podobajúcu sa ľudskej duši. Z brazílskych horiacich pralesov sa ozýval srdcervúci plač. Smreky v alpských pohoriach pukali od strachu z horských lavín. Osamelé d'atľove palmy v púštnych oázach stále skleslo hundrali. Banánovníky sa šťastne prehýbali pod svojou úrodou a jablkové sady vtipkovali o hruškách. Bavlník pyšne nafukoval svoje líca a pšenica spievala s nostalgiou o dejinách sveta. A Tulipán Greigov v malom mestečku?

Ten s hrôzou sledoval, ako svet dohnal k istej záhube. Ľudia sa totižto začali prírody báť. Nerozumeli, čo sa deje. Prečo, keď chcú odtnúť strom, sám im vynadá a odoženie ich? Prečo, keď babička bylinkárka chcela natrhať žihľavu na čaj, všetka sa obrátila proti nej a celkom dopŕhlila jej vráskavú tvár?

Ekologickí aktivisti začali s rastlinami uzatvárať vojnové spojenectvá. V lesoch trávili množstvo času a s jedľami sa dohadovali, ako budú postupovať. Buky a duby si šepkali tajomstvá a papraď sa odrazu šírila rýchlejšie ako by bolo zvykom. Samotná tráva sa taktiež dobrovoľne rozsádzala kade tade.

Jednou vetou, príroda si na ľudí chystala pomstu, za roky dlhého zneužívania a tyranizovania. To sa netýkalo len posledných časov, kedy si nevážili životné prostredie. Rastliny sa dohadovali o splatení dane za miliardy rokov, kedy ich ľudia sprostredkúvali, ako nejaké bezduchosti. Pravdou však bolo, že oni naozaj dovedy nič necítili. Nič neriešili do momentu, kedy si uvedomili, že v nich je viac ako len minerály a živiny...

Greigov pritom po tomto vôbec netúžil. Neuvedomil si riziko svojich činov. On to myslel v dobrom. Chcel si vyskúšať, aké to je uzatvoriť priateľstvo, pohádať sa s púpavou či nájsť si lásku. Neplánoval, že vinné révy začnú nahnevane obrastať budovy a mach bude naschvál škodoradostne ničiť kamenné múry. Nemohol im to však zazlievať. Sám bol rastlinou a aj on teraz cítil zakorenenú nenávisť voči chodiacim spoluobyvateľom Zeme. Avšak nebola väčšou, ako miera hnevu voči sebe samému, voči jeho skúpej ľahkomyselnosti...

Ľudia sa postupne vytrácali z ulíc. Tulipán celé týždne počúval debaty o tom, že skupujú všetko čo sa dá a chystajú sa zapečatiť pod zemou. Budú tam dovedy, kým sa všetko nepreberie z hrozne zvráteného stavu. Na to, že raz im dôjdu zásoby a rastliny ešte stále budú možno kontrolovať svet, a žiadať si koniec ľudstva, radšej vôbec nemysleli. Zvieratá si celú situáciu celkom vychutnávali. Konflikt sa ich priamo netýkal a tak si len užívali voľnosť.

„Dohodol som sa ssss,“ plazil sa okolo neho raz exotický had, „jasssseňom a ten mi ochotne rozbil ssssko na teráriu.“ vystatoval sa pred vretenicou.

Žena, ktorá práve v mestskom skleníku pár metrov od Greigova zo zeme kmásala zavíjajúcu mrkvu, zvyškala od strachu. Celá preľaknutá upustila od trhania zeleniny a rozbehla sa kade ľahšie, preč od syčiaceho pytóna. Oranžové korene sa zachechtali a vňaťou si ťapli s hadovým zákerným jazykom.

Greigov absurdne odfrkol vytekajúcu šťavu z jeho okvetia. Odrazu zacítil pichnutie kdesi hlboko v jeho vnútri. Z hroznou bolesťou zacítil, ako mu odpadol prvý okvetný lístok...

Cítil na ňom všetky pohľady okolo-rastúcich tulipánov. Predsudky by sa dali napchať do vreca istej pravdy. Ostatné rastliny veľmi dobre vedeli, že je už takmer čas leta...

Tulipán bol veľmi unavený. Každým dňom ho pobolievalo pár nových listov a jeho stonka sa začínala hrbiť. Na pleciach, okrem prirodzeného času jeho odchodu, niesol aj obavy, čo bude ďalej. Ved' predsa on spôsobil celý zmätok. Greigov bol tým, čo zapríčinil, že v svete už neexistuje harmónia. Výčitky ho rozožierali z vnútra, ako by ho niekto polial kyselinou namiesto čistej vody.

Každý nový deň bol utrpením. Prehrával si posledné šťastné spomienky na jeho život. Na prvé uzretie premočeného sveta, na láskavé pohľady okolo idúcich. Na neobyčajnú túžbu a neuveriteľný rozhovor s nebeským priateľom. Na mäkučkú húsenicu a jej obrovský dar...

Po poslednom okvetnom lístku sa mu skotúľala ozajstná slza. Prečo vlastne tak veľmi túžil po citoch? V čom to obohatilo jeho aj tak krátky život?

Vo všetkom. Uvedomil si skleslo. Vo všetkom a zároveň v ničom.

Slaná slza s horkou vôňou vytvorila na povrchu hlíny malú priehlbinku. Akurát tak veľkú, aby sa v nej konečný lístok uložil pohodlne ako do postieľky. Holá hlávka tulipánu upadla k zemi a čas sa na moment zastavil.

V povetrí sa zatrepali hmyzie šaty. Motýlie krídla, veľké ako ľudské dlane, maľované farebným spektrom osobne, preleteli okolo odumretého tulipánu.

„Zbohom Greigov.“ riekla bývala húsenica. Posledný krát obletela okolo starého záchrancu a vzniesla sa zároveň s vetrom.

Sekundy nabrali opäť rýchli spád. Príroda stíchla. Ľudia sa vracali do svojich obydlí s novými poznatkami a uvedomeniami. Začali sa k rastlinám správať šetrnejšie a dbali na čistotu prostredia okolo nich. Rastliny už síce nedokázali prejavit' svoje emócie, ale keby mohli, istotne by ľuďom darovali jeden hlboký odpustenia-plný úsmev.